

TEK YÖNLÜ İSLÂM ANLAYIŞIMIZ

Anlayışlar ve düşüncelerin anlam kazanması için karşıtlarının olması, onlar değerlendirilirken bütüncül olarak incelenmesi elzemdir. İnsan hayatı, bütün olarak anlamlıdır. Mesela, bir insanın sadece iyi yönlerinden bahsederseniz yanlış anlama ve anlatma ihtimaliniz vardır. Çünkü insanın hem iyi hem de kötü yönleri olabilmektedir. Eğer sadece iyi veya kötü yönleri zikredilirse işte o zaman bilgi verdiğimiz kişileri yanlış yönlendirmiş olabilirsiniz.

Bir olay olduğunda, taraflar meseleyi kendi pencerelerinden anlatmaktadırlar. Ancak o meseleyi çözüme kavuşturacak olan hâkim her iki tarafı dinler ve sonuçta kararını verir. Eğer sadece birini dinlerse, bir tarafı mağdur duruma düşürecek bir karara imza atabilir. Dolayısıyla meselenin bütün yönlerinin ve taraflarının dinlenmesi ve dikkate alınması doğru bir sonuca giden en doğru istikamettir.

Günümüz Müslümanları olarak bizlerin İslâm anlayışı, bütünün parçalarının bir araya gelmediği, herkesin eline aldığı parçanın bütün olduğunu söylediği bir noktadayız. İslâm'ın sadece bir yönünü kendimize rehber edinip diğer yönlerini göz ardı ettiğimizizin, İslâmi yaşantımızın farklı yönleri açısından birçok örneği mevcuttur.

Her yıl kutlu doğum haftası düzenlenmektedir. Diyanet işleri başkanlığının öncülüğünde yapılan programlarda belirli konuların üzerinde durulduğu, Hz. Peygamber'in özellikle merhamet yönünün anlatıldığı bilinmektedir. Mutlaka Allah Rasûlü bir rahmet peygamberidir. Ancak Allah Rasûlü, sadece rahmet Peygamberi değildir. O'nun rahmet Peygamberi olmasının dışında, bir devlet başkanı, bir lider, bir aile reisi, bir dede, bir baba, bir yargıç, bir arkadaş, bir yoldaş vs. olduğunu göz ardı etmekteyiz. Merhamet yönüne vurgu yapılması, belki de Peygamberi sevdirmeye adına tercih edilen bir yoldur. Ancak şunu bilmek gerekir ki, bir kişi sadece bir yönden ibaret olamaz. Nitekim Allah Rasûlü de, kendisinin "Hem rahmetin hem de savaşların Peygamberi" (Ahmet b. Hanbel, Müsned, IV, 395) olduğunu ifade etmektedir. Bu hadiste, Peygamber dilinden kendisinin aslında nasıl değerlendirilmesi gerektiğine bir işaret vardır. Hz. Peygamber, yeri gelmiş merhametli olmuş yeri gelmiş en sert kararları almıştır. Mesela, hendek savaşında beraber Medine'yi savunma anlaşması yapılan Beni Kureyza Yahudileri Müslümanları arkadan vurmuşlardı. Allah Rasûlü, savaştan sonra onların cezasını vermişti. Müslümanların arasına fitne sokmayı amaçlayan ve münafıklar tarafından yapılan Mescid-i Dırar'ın yıkılması da bu kabildendir. Bunun gibi onlarca örnekte Allah Rasûlü'nün Müslümanların bekası ve dinin kaim olması için gerekli olan kararları almaktan çekinmemiştir. Dolayısıyla Müslümanlar olarak bizler, Hz. Peygamberi tek yönlü değil, bütüncül olarak görmek, hayatın her alanına dair mesajlarını anlamak ve yaşamak durumundayız.

İslami anlayışımızda tek yönlü anlatımlardan birisinin de Allah Teâlâ hakkında yapıldığına şahit olmaktayız. Çocukların bir şeylerden sakındırılmasında, korkutulmasında Allah taş yapar, Allah çarpar gibi ifadeler dillerimizden dökülmektedir. Belki tarihi süreçte azgınlaşan milletlerin başlarına gelenlerden hareketle Allah taş yapar veya çarpar ifadeleri dillere yerleşmiştir. Ancak, bu durum, Allah Teâlâ'nın yarattıklarına karşı muamelesini

yansıtmamaktadır. Allah Teâlâ, dünya hayatını bir imtihan alanı yapmış, imtihanı güzel geçirenlere cennetini, kaybedenlere ise cehennemini işaret etmiştir. Küçük dimağlara Allah çarpar veya taş yapar ifadesiyle öğretilen Allah anlayışı sağlıklı bir öğretim metodu değildir. Onun yerine, Allah'ın iyileri sevdiğini, kötü olanları sevmediğini söylemek, o çocuğun belki de iyi bir insan olmasına vesile olacaktır. Allah'ın insanları cezalandıran biri olarak anlatmak, çocukların devamlı ceza veren, merhamet etmeyen bir yaratıcı düşüncesinin beyinlerine yerleşmesine belki de hayatı boyunca çıkmamasına vesile olacaktır.

Tek yönlü din anlayışımızın diğer bir tezahürünü ise cennet anlatımlarında görmekteyiz. İkili sohbetlerde veya camilerdeki vaazlarda, devamlı cennetin anlatılması doğru bir İslam anlayışı değildir. Cennetin cennet olarak değer kazanması cehennem olmasıyla birlikte. Bir şeyin değeri zıttının olmasıyla anlaşılacaktır. Cenneti anlatırken cehennem niçin olduğundan bahsedildiğinde cennetin değeri daha iyi anlaşılacaktır. Kuran-ı Kerim'e bakıldığında, cennet cehennemle, mağfireden azapla, sevap günahla, iyi kötüyle vs. anlatıldığı tespit edilmektedir. Sadece cenneti anlatmak, Müslümanların belki de nasıl olsa cennete gireceğim diyerek dini konularda gevşemesine sebep olabilecektir. Dolayısıyla cennet anlatılırken cehennemden de bahsedilmesi İslâm'ı bir bütün içinde anlamaya sevk edecektir.

Tek yönlü İslâm anlayışımızın ortaya çıktığı diğer bir alan dini gruplar ve mezheplerdir. Dini gruplarımızın sadece kendi kitap, dergi ve malzemelerinde nakledilenlerin en doğru bilgi olduğunu ifade etmeleri sanki kendi dışındakilerin yanlış olduğu anlayışını meydana getirmektedir. Türkiye'deki dini grupların her birinin özellikle takip ettikleri eserler bulunmaktadır. Birebir konuşmalarda en doğru bilgilerin kendi kitaplarında olduğunu söylemektedirler. Ellerinde bulunan kitapların da bir insan tarafından yazıldığını, dolayısıyla yanlışların olabileceğini ise göz ardı etmektedirler. Bir kitabın, dinin bütün değerlerini içine aldığını söylemek ise bilgisizlikten başka bir şey değildir. Bir Müslüman, sadece elindeki kitapla değil, dini anlatan başta Kur'an-ı Kerim ve hadisler olmak üzere onları açıklama konumunda olan diğer bütün eserleri hedefe almalıdır.

Bugün her bir Müslümanın ameli ve itikâdî takip ettiği bir mezhebi bulunmaktadır. Müslümanlar, söz konusu mezhep imamlarının fetvalarını takip ederek ibadetlerini şekillendirmektedirler. Burada problemlili olan durum, takip ettiği mezhebin dışındaki mezhepleri takip eden bir başka şahsı gördüğünde onların farklı bir dinin mensupları olduğunu fahmetmesidir. Bir mezhep ve imamı, dinin hükümlerini Kuran ve hadislerle anlamaya çalışmaktadır. Bir ayet ve hadisi farklı anlayan ve bu şekilde farklı bir mezhebi meydana getirenleri de öncelikle bir Müslüman olarak tanımak ve anlamak gerekmektedir. Her bir mezhep, dinin tamamı bendedir diyemez. Bütün mezhepler dinin bütünü temsil eden ana damarlarıdır. Bilinmelidir ki, onlarda meydana gelen farklı uygulamaların her birinin Allah Rasûlü'nün hayatında numunesi vardır.

Hem dini hem de dünyevi konularda parçacı bir yaklaşımdan ziyade, parçaların bir araya geldiği bütünü görmemiz gerekmektedir. Söz konusu olan mesele din ise, bu daha da önem arz etmektedir. Ben Müslümanım diyenler bile dini yaşamı zaman zaman göz ardı etmeyi

yeğlediği bugünde, İslâmi anlayışımızı kontrol etmenin gerekliliği oradadır. Dünya nimetlerinin arasında ahireti sadece güzellik boyutunda görmek bizi yanıltabilir. Sadece dünya nimetlerini, cenneti, iyi amelleri vs. görmek önümüzdeki ağaçtan arkadaki ormanı görememeyi anlatmaktır. Dolayısıyla ortaya çıkan İslâm anlayışı eksik kalacaktır.